

మేనక

ఊళ్ళోవాళ్ళందరూ, ఇది ఖచ్చితంగా పిచ్చే అన్నారు.

తల్లి మాత్రం మొర్రో దానికి పిచ్చికాదంటుంది: దాని, వేసీవేయనితనం చూసి ఓర్వలేని నాపసానులందరూ చేరి, - ఏదో చేయించారు అని మొత్తుకుంటుంది:

పిచ్చో, - వెర్రో - ప్రయోగమో - మెట్టుకు, ఏదో ఒకటి!-

కాకపోతే - మాంచి పిటపిటలాడే వయసులో ఉండి, - అటు పదిగ్రామాలకూ యిటు పదిమొఖాసాలకూ వ్రేలు మడిచి చెప్పదగ్గ సాని ఎవరబ్బా అంటే అమ్మడే! అనిపించుకుంటూ మూడు పువ్వులూ ఆరుకాయలుగా, - కాలుదీసి క్రిందపెట్టక్కర్లేకుండా హోయిగా, - అయిన మారాజుచేరికలో సుఖంగా ఉన్న అమ్మడికి - ఇదేంటుద్ది?

నిన్నరాత్రి, - కోడికూసేవరకూ సరసుణ్ణి సుఖపెట్టిన చిన్నది - తెల్లవారేసరికి ఇలా అయిందేం? - ఏమీ కారణం లేకుండా సానిపాప, - ఆ పనికి దణ్ణంపెట్టేసిందేం?-

ఏమో ఎంతమంది కదలేసినా ఊర అనలేదు - ఆరఅనలేదు! కొనిపెంచిన తల్లి శోషవచ్చేట్టు వాపోయినా లెక్కచేయలేదు! ఇంతకాలంగా తనయింట పిలిలాగా మెలగుతున్న సరసుడు, పడిగాపులుగా పస్తుపడిఉన్నా ఖాతర్ చెయ్యలేదు! "నేను ఇవాళనుంచీ ఈ వృత్తి మానేస్తున్నాను!-, అన్నది!- మానేసింది!-"

2

అమ్మడూవాళ్ళ వీధిచివరను ఓ పండువంటి తాతగారు ఉన్నారు! ఉన్నారంటే - నా అన్నది యవ్విధమైన పదార్థమూ లేకుండా, కేవలం హరినామ స్మరణకోసమే, - బ్రతికి ఉన్నారు! ఆ నిషధయోగ్యుణ్ణి అమ్మడు హూటాహూటీ లేవదీసుకుపోయింది!

తాతయ్యా! లేచిపోతావా అన్నది!

ఎవరితోనె!- అన్నాడు ఆ పండు-కొంటెగా.

నాతోనే! - అన్నది రపీమని!-

తాతగారూ -ఆర -ఆర అనుకుంటూ ఉడ్డు కుడుచుకున్నాడు:

నీ జన్మానికీ శివరాత్రి తాతయ్యా! - ఏపోణెమూ ఎరుగకుండా - యిలాగే పుట్టుకొస్తేవి! - నిన్ను లేవదీసుకుపోవడం - నాకు ముచ్చట - నీకు అచ్చట! - లే -అని బలవంతంపెట్టింది!

నన్ను లేవదీసుకువెళ్ళి ఏం చేసుకుంటావే!

సుఖపెడతాను!-

ఈ వయసులో - కాలుజారి పడమంటావా?

పడితే చెడవులే తాతా - ఇన్నేళ్ళు కాలు కదలపకుండా బ్రదికావ్! - ఒక్క నిమిషం ఓపికచేసుకుని, పళ్ళబిగివిని బాలాకుమారుడివి అయితే - వచ్చేజన్మకు అటొస్తుంది! - అన్నది!

సరే యిందులో మనకు తెలియని పరమార్థం ఏదో లేకపోతే పరమాత్మ యీ కుర్రదానికి యిలాటి సద్బుద్ధి పుట్టిస్తాడా అనుకుని - తాతగారు- కూచున్న చోటనుంచి లేచారు!-

3

రైల్వే ఉన్నంతసేపూ, తాతయ్య తొడమీద తల బెట్టుకుని కాళ్ళమట్టుకూ అటుపక్కను కూర్చున్న పడుచువాడికి తగలకుండా ముడుచుకుని పడుకునే ఉంది అమ్మడు- ఆకలివేసినప్పుడు తప్ప!

తాతయ్యా!...తల బరువుగా ఉంది!...అని మూలిగింది!

పాపం!...అలాగా అని గొణుక్కుంటూ జబ్బ పిసికాడు!

అబ్బ! ఎంతసేపు యీ పాడునిద్ర...అని మూలిగి ఒళ్ళు విరుచుకుంది!... తాతయ్య...నుదురు పుణుకుతూ... పడుకుంటే నాకేం బరువా...అలాగే నిద్రపో?...అంటూ యాదాలాభంగా చిచ్చికొడుతూ కూర్చున్నాడు...

ఇలా పడుకుని ఎన్నేళ్ళెందో తాతయ్యా!అంది!

తాతయ్యకు...కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతమైంది!

4

ట్రాములూ, కారులూ అడ్డ దిడ్డంగా పరుగెత్తుతున్నాయ్! - అమ్మడు అటునుంచి యిటు దాటకుండా అక్కడే నిలుచుంది!

ఎవరిదో ధళధళలాడే కారువచ్చి - చూచి గ్రుక్కలు మింగుతూ అక్కడే ఆగింది: లోపల్నించి ఏనుగంత మనిషి-ఇటుచూసి యికిలించి,

ఎక్కడికి పోతారు? - అన్నాడు.

అమ్మడు సరిగా అలాగే యికిలించింది:

ఎక్కమని - వెనుక - లోపలికి చేయివిసిరాడు?

ఎక్కనని-మళ్ళీ యికిలించింది!-

ఎక్కడపడితే అక్కడ దింపుతానన్నాడు!

ససేమిరా ఎక్కనంది!

ఎక్కకపోతే ఏలాగన్నట్టు మౌనంగా గునిసి - కార్ స్టార్టుచేసి - యీవంక ఆ వంక చూసి - మళ్ళీ ఆపేశాడు: అతి స్వతంత్రంగా చూడటం మొదలు పెట్టాడు!-

ఇలా రమ్మని సరసంగా తల ఊపింది! దిగివచ్చాడు! అల్లంతదూరం అడుగులు వేయించింది: అక్కడ ఆగి - నిదానంగా అటు తిరిగి - చెంప ఎగిరిపోయేట్టు కొట్టింది! - అంత ఏనుగూ; లోలోపలే - అంభా! అని అరచి - కారులో పడిపోయింది! - అటు పోతున్న నలుగురూ - అర్థంకాక ఆగిపోయినారు! - ఆ లుచ్చా మా ఆయన - అని విడమరచి చెప్పి - వయ్యారంగా సాగిపోయింది! -

పెళ్ళాలతో కాపురం చేస్తున్న మనుష్యులు బ్రతుకుజీవుడా మొగాలు వేసుకున్నారు.
పెళ్ళికాని కుర్రకురకలు రొమ్ము విరుచుకున్నారు:

5

రాత్రి సముద్రంబడ్డన పెళ్ళివారి యిల్లల్లె ఉంది: పొడుగు పొడుగునా పట్టపవలల్లె ఉంది: ఈ ఊళ్ళో చీకటి యింత అందంగా ఉంది కనుకనే యిన్ని దీపాలు పెట్టి రెచ్చగొడుతున్నారు! - అంది తాతయ్యతో అమ్మడు:-

అందరూ తడిపొడి యిసుకలో చదికిలపడి - కూచునో పడుకునో ఉంటే - ఎవరో ఒక్క అడకూతురు, యకాయకి నీళ్ళల్లోకి దిగుతూంది -

చచ్చిపోవడానికి కారణం? - అని గదమాయించింది అమ్మడు, రెక్క పుచ్చుకుని.

ఆ పిల్ల గింజులాడింది - తిట్టింది కొట్టింది - వలవలా విడ్చింది - ఒడ్డున బలవంతాన కూలపడి - తన సొద అంతా చెప్పింది:- పూసగుచ్చినట్టు!-

అంతా విని - అమ్మడు అందికదా - అయితే చచ్చిపోవడం ఎందుకూ?

బ్రతికి ఏంచేయను! - అని ఆ పిల్ల బావురుమంది!-

నీ పేరేమిటి - అని ఉరిమింది అమ్మడు.

సంజీవి!-

నీ గొంతుకోసిన వాడిపేరు:-

ఫలానా అని చెప్పింది - కావలసిన వైనమంతా చెప్పింది!-

సరే నువుపోయి భోజనం చేసి హాయిగా పడుకో - నేను వాడిని పలుకరించి వస్తా - అన్నది అమ్మడు!

లాభంలేదు - అది గుండెకాదు - రాయి!-

కరగకపోతే - పగలేస్తా - కళ్ళు తుడుచుకో.

-తాతయ్యవెంట కుర్రదాన్ని పంపేసింది!-

6

బాగా, ఓ పాతికమంది గుమస్తాలు ఉన్నారు! - పానకాలంటే భారీగా వ్యాపారం చేసే మనిషే!-

వీరీ అయ్యగారు! - అని స్వతంత్రంగా అడిగింది అమ్మడు! -

ఇప్పడే కారులో వెళ్ళారు! - అని సమాధానం చెప్పారు ఎవరో -

నేను అనుకుంటోనేఉన్నా! - వస్తానని పసిగట్టి దూసుకున్నారన్నమాట - ఏమండీ మీరందరూ సంసారులా గుండగొయ్యలా! - ఎవరన్నా అడగరాదూ మీకిదేం బుద్ధని! - కట్టుకున్న పెళ్ళాన్ని అలోలక్షణా అని - ఆ ఊళ్లో పడి ఉండమని - తానిక్కడ యీ నాటకమా? సిగ్గులేకపోతే సరీ! -

అమ్మడు ఛరాఛరా నడిచిపోయింది - ఆ వచ్చిన యిల్లాలు అయ్యగారి భార్యఅని, గుమస్తాలు అందరికీ అర్థం అయిపోయింది.

అయ్యా! - తమకోసం అమ్మగారు వచ్చారని - బెరుకు బెరుకుగా మనవిచేసిన బంబ్రోతుమీద పానకాలు మండిపడటంతో అందరూ ముక్కుమీద వేలువేసుకుని

- మన యజమానికి యిదేం పోయేకాలం - నిక్షేపంలాంటి ఆ అమ్మను అలా ఏడిపిస్తున్నాడేం అని, అసహ్యించుకున్నారు! - నాకు పెళ్ళాంలేదు - పెళ్ళే కాలేదు - అని, పానకాలు ప్రమాణం చేసినట్టు చెప్పాడు - కాని ఎవడికివాడు శివశివా అనుకుంటో చెవులు మూసుకున్నాడు...

7

అమ్మడు తల్లి - అన్నాళ్ళనుంచి ఉంచుకున్న పెద్ద మనిషీ - ఒకళ్లో యిద్దరో వత్తాసుగా ఒక్కమ్మడిగా కట్టకట్టుకువచ్చి వ్రాలారు: పవలంతా నిద్రానిప్పలూ లేకుండా బ్రతిమాలారు! - అమ్మడు, సందెపడేదాకా అందరినీ అతి మర్యాదగా చూసింది!

చీకటి పడినప్పటినుంచి - తల్లి అల్లడూ కూడబలుక్కుని సీసలైన మల్లెపూల పాన్పువేశారు: చుట్టుపక్కల దేవాలయాల్లోకి వెళ్ళి ప్రదక్షిణాలు చేసి, ప్రసాదం పట్టుకువచ్చారు - అందరూ బువ్వబంతిగా భోజనం చేశారు:-

ఆ ఆసామి బిక్క మొగం కటకట చూసి తాతయ్యంటివాడికే మనసు కరిగింది. పోనీవే అమ్మడూ, వాడలా ఇదవుతూంటే మొక్కు తీర్చుకోరాదుటే - అన్నాడు.

నిజమే కాని, తాతయ్యా! - పోనీ పాపం అనుకుందామన్నా - ఇక్కడ యీ గవర్నమెంటువారి పోరోటి వచ్చింది కద! ఇలాటి నగరాల్లో సంసారమే కానీ - వ్యభిచారం చేయనివ్వరు! - తెలిస్తే ఆయనకు తంటా! -

ఆఁ-ఇలాటివి ఎవరన్నా తెలిసేట్టు చేస్తారుటే:-

తెలియక తప్పదు తాతయ్యా! - మన ఊళ్ళోలాగా కాదు - అన్నీ మెరుపుదీపాలే! - మేడలకు కళ్ళంటాయ్ - గోడలకు చెవులుంటాయ్! -

వచ్చిన జనాభాయావత్తూ, ఇకలాభం లేదనుకున్న తరువాత - ఆపూట రైలుకే వెళ్ళిపోయింది:

అరవెయోపడి దాటిన వాళ్ళను గవర్నమెంటు లెక్కలోంచి కొట్టేస్తారులే తాతయ్యా! - నిన్ను ఎవరూ ఏమీ అనరు! - ఇంత పక్కమీద నేనొక్కరైతేనూ పడుకోలేను - అని తాతయ్యను పసివాణ్ణిచేసి బజ్జోపెట్టుకుంది! -

8

నీ వేషాలు నా దగ్గర సాగవ్-పోలీసుల్ని పిలుస్తాను అని బుకాయించాడు, పానకాలు!

అదే నేనూ అనేది...వాళ్ళచేత బుద్ధిచెప్పిస్తే కాని - కాపురం కుదుట పడదు - అంది నిర్భయంగా అమ్మడు!...

పానకాలు జంకాడు. అంగడిలో పిన్నా పెద్దా ఒక్కమ్మడిగా తెగేసి చెప్పారు - అయ్యా! కానీపోనీ పోకడలు పోయే సన్యాసులకు గడ్డి పెట్టవలసిన-తమరు-అగ్నిసాక్షిగా పెళ్ళాడిన ఆ తల్లిని ఇలాచేయడం మనకు శుభంకాదు - అని -

మొర్రో ఇది నా పెళ్ళాంకాదు - అని పానకాలు నెత్తీ నోరూ కొట్టుకున్నాడు-
 వల్లినా వల్లకపోయినా ఎల్లకాలం నా పసుపు కుంకుమాచల్లగా ఉంటే చాలు -
 ఆ మాటమటుకు అనమోకండి!- మీ భార్యనుకాను అనమోకండి-అని అమ్మడు,
 నికరంగా కన్నీళ్ళు తెప్పించుకుంది!...

ఆ కంటితడి చూసేటప్పటికల్లా - అదివరకల్లా అయ్యా-చిత్తం అటూ
 బతుకుతూన్న అందరూ కత్తులైపోయినారు! రెక్కలుకట్టి నీ కాళ్ళమీద పడేస్తాం
 అన్నారు: అమ్మడే అందరినీ సముదాయించింది. సర్దిచెప్పింది: నాదైవాన్ని నా కళ్ళ
 ఎదుటనే అవమానిస్తారా అని - మరి ఇంకొక్కసారి ముక్తసరిగా కన్నీరు తెప్పించుకుని
 - పానకాల్ని రెక్కపట్టుకుని స్వంతగదిలోకి తీసుకు వెళ్ళి కుర్చీలో కూలవేసింది-
 పదివేలిస్తాను - నా ప్రాణం తీయకుండా పో - అని పానకాలు చేయెత్తి
 మ్రొక్కాడు!

అంతతేలిగ్గా వదుల్తానా - అంది అమ్మడు!

వదలక-అని నిలువుగుడ్లు వేశాడు-

పెళ్ళిచేస్తానోయ్ మగడా-అంటూ నవ్వింది: పానకాలు కూడా యికిలింపులోకి
 దిగాడు-

నోరుముయ్-పుండాఖోర్!-డబ్బెట్టుకు బ్రతికేవాడివి నీవు-నోరెట్టుకు బ్రతికేదాన్ని
 - నేను -

ఇంతకూ-ఎవరు నీవు తల్లీ!-

సంజీవి అక్కను!-

ఆఁ-!

ఆఁ-! దిక్కు లేందనుకుని - నీ దిలాసా తీర్చుకుని - పోయి సముద్రంలో
 పడమన్నావ్-అంతేకాదూ? - దాని ప్రాణం పోతేనేం - డబ్బుందికా - దాని
 అక్క మరొకతెవచ్చేది అనేగా నీ హాజం-! ఇదిగో వచ్చా!-

పానకాలు - కాళ్ళబేరానికి వచ్చాడు!-చెంపలు వేసుకుని చెప్పినట్లల్లా విన్నాడు:
 తాతయ్య-వేదోక్తంగా వాడి చేత సంజీవికి మరో చేరువవూళ్ళో స్వామి సన్నిధానంలో
 మూడుముళ్ళూ వేయించాడు.

దంపతు లిద్దర్నీ ఉదకమండలానికి బండీ ఎక్కించింది - అమ్మడు -

9

అమ్మాయ్ నీవు సినీమాల్లోకి దిగావాఅంటే - అని - ఒక ఆసామి అమ్మడితో
 గుటకలు మ్రింగాడు.

నాకు-దించడమేకాని,-దిగడం అలవాటు లేదే - అంది.

అంటే-

మా అమ్మను కనుక్కోమంది!

ఏమని-

ఉంచుకునేందుకు - ధర ఎంతో!-

ఆసామీ తేళ్ళూ జెర్రులూ ప్రాకినట్టు కంపరం ఎత్తి-కూచున్న చోటనుంచి
 లేచాడు - ఏ నాలుగు లక్షలో తగుల వేసి చూసేవాళ్ళందరిఉసురూ పోసుకునేబదులు

- ఓ యాభైవేలిటుపారేసి - ఓ పూటో ముప్పులలో నిద్దురవేస్తే - డబ్బున్న
బద్దకం వదిలిపోతుందిగా - అని అమ్మడు రెచ్చగొట్టింది:
ఆసామి కుక్కినపేను-

10

ఎవరో జమీందారుగారట - కబురంపించారు: ఏం కావాలన్నా యిస్తారు. ఏది
వ్రాసియివ్వమన్నా యిస్తారు - ప్రాణాలన్నీ నీమీదే పెట్టుకున్నారు - అని -
సరే - అంత ప్రాణసంకటంగా ఉంటే దయచేయమంది - అమ్మడు -
ఈ జమీందార్లకు ఎన్ని ప్రాణాలుంటాయేం తాతయ్యా-అని, అతి అమాయకంగా
అడిగింది: తాతయ్య పొడిదగ్గు దగ్గుడు -
జమీందారుగారు - ఆఖరికి పెళ్ళిచేసుకునేందుకు కూడా సిద్ధపడినారు.
మరి-నాకు ఇదివరకే పెళ్ళిఉంటే-
మాకు అభ్యంతరం లేదన్నారు - శ్రీవారు-
అయితే - మావారిని కనుక్కుంటానంది - అమ్మడు - తాతయ్యని పిలిచింది
- అంతే -

11

మళ్ళీ రైల్వో-తాతయ్య తల ఒళ్ళోపెట్టుకు కూచుని కునికిపొట్లుపడుతూంది
అమ్మడు-
ఎందుకొచ్చినట్టే మనకీ తిప్పల-అమ్మడూ అన్నాడు తాతయ్య!
నీకు కాకపోయినా-చేతిమీదుగా ఓ పెళ్ళి చేయించావ్ గదా-
నీ మాట!-
ఏదో నాలుగురోజులు ఆటవిడుపు! ఆటవిడుపు! - తాతయ్యా!- పెళ్ళాన్నయితే
- ఏ పురుడుకో పుణ్యానికో అంటూ పుట్టింటికి వెళ్ళడం ఉండేది! - నా పుటక
అదికాదుగా-ఇదో ముచ్చట!- యీ బ్రతుక్కి -
తాతయ్య పసిపిల్ల వాడిలాగా - రాగాలు పెట్టి - నీది, దేవతాపుటకే అమ్మడూ
అన్నాడు-
పుట్టింది-మటుకు నాగేటి చాలులో అని ఫక్కుమంది అమ్మడు-

12

ఇన్నాళ్ళకు-మళ్ళీ - అంటూ ఉబ్బి తబ్బిబ్బెనాడు ఆసామి!
ఏమిటా కలవరింత-నే నెక్కడికి వెళ్ళాను - అంది అమ్మడు - ఆసామి
తెల్లమొగం వేశాడు - అమ్మడు నోరు నొక్కేసింది - ముద్దుగా-
-వేయి దేముళ్ళకూ మ్రొక్కిన మ్రొక్కులన్నీ - ఆ పూటనుంచే ఒక్కొక్కటి
చెల్లించడం మొదలుపెట్టింది-కొన్నతల్లి-
తాతయ్య-యథాస్థానంలో కొత్తసేలువ కప్పకొని-అలవాటుగా దగ్గుకుంటూ
ఆపదమొక్కులవాడి స్మరణ చేస్తున్నాడు!-

★ ★ ★